

Umowy

Cezary Woźniak

Wydział Administracji i Nauk Społecznych

Politechniki Warszawskiej

Umowy

Umowa to dwustronny stosunek prawny o charakterze zobowiązaniowym.

Charakter zobowiązaniowy tego stosunku polega na związku co najmniej dwu podmiotów, z których jeden (zwany **wierzycielem**) ma prawo żądać od drugiego określonego zachowania się, a ten drugi (zwany **dłużnikiem**) musi to żądanie spełnić.

Umowy

Rozróżniamy następujące rodzaje umów :

- jednostronnie zobowiązujące
- dwustronnie zobowiązujące
 - umowy wzajemne

Umowy

Rozróżniamy także :

- umowy realne
- umowy konsensualne

Umowy

Innym podziałem umów jest podział na :

- umowy nazwane
- umowy nienazwane
- *umowy mieszane*

Umowy

Podstawowe zasady prawa umów :

- 1) swoboda umów,
- 2) względność przepisów prawa umów
(tzn. możliwość dowolnego ukształtowania przez strony stosunku umownego),
 - a) wzory i ogólne warunki umów

Umowy

Podstawowe zasady prawa umów (cd.) :

- 3) równoważność stron umowy,
- 4) zachowanie zawartej umowy (tzw. zasada pacta sunt servanda),
- 5) nominalizm wykonania umowy,
- 6) waloryzacja świadczenia dłużnika.

Umowy

Zasada swobody umów (art. 353(1) kc.)

Strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Umowy

Zasada względności przepisów prawa umów.

Oznacza ona, że prawodawca nie chce narzucać swojej woli stronom stosunków cywilnoprawnych, a reguluje umowy jedynie w sposób przykładowy, wskazując raczej na modele instytucji, niż na konkretne rozwiązania.

Umowy

Zasada względności (cd.).

Prawodawca nie zakazuje modyfikacji istniejących wzorów - wręcz przeciwnie - w polskim prawie cywilnym istnieją umowy nienazwane, będące w dużej części przypadków przekształconymi, zmienionymi umowami nazwanymi.

Umowy

Zasada równoważności stron umowy.

Oznacza ona, że prawodawca nie ustanawia preferencji dla żadnej ze stron stosunku umownego - ich pozycja w umowie zależy wyłącznie od wynegocjowanych zapisów umownych.

Umowy

Zasada nominalizmu (art. 354 k.c.).

§ 1. Dłużnik powinien wykonać zobowiązanie zgodnie z jego treścią i w sposób odpowiadający jego celowi społeczno-gospodarczemu oraz zasadom współżycia społecznego, a jeżeli istnieją w tym zakresie ustalone zwyczaje - także w sposób odpowiadający tym zwyczajom.

§ 2. W taki sam sposób powinien współdziałać przy wykonaniu zobowiązania wierzyciel.

Umowy

Zasada nominalizmu zobowiązań pieniężnych (art. 358 (1) § 1 k.c.).

Jeżeli przedmiotem zobowiązania od chwili jego powstania jest suma pieniężna, spełnienie świadczenia następuje przez zapłatę sumy nominalnej, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej.

Umowy

Zasada waloryzacji świadczeń (art. 357(1) k.c.).

Jeżeli z powodu nadzwyczajnej zmiany stosunków spełnienie świadczenia byłoby połączone z nadmiernymi trudnościami albo groziłoby jednej ze stron rażącą stratą, czego strony nie przewidywały przy zawarciu umowy, sąd może po rozważeniu interesów stron, zgodnie z zasadami współżycia społecznego, oznaczyć sposób wykonania zobowiązania, wysokość świadczenia lub nawet orzec o rozwiązaniu umowy. Rozwiązując umowę sąd może w miarę potrzeby orzec o rozliczeniach stron, kierując się zasadami określonymi w zdaniu

Umowy

Zasada waloryzacji świadczeń pieniężnych (art. 358 (1) k.c.).

§ 3. W razie istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza po powstaniu zobowiązania, sąd może po rozważeniu interesów stron, zgodnie z zasadami współżycia społecznego, zmienić wysokość lub sposób spełnienia świadczenia pieniężnego, chociażby były ustalone w orzeczeniu lub umowie.

Umowy

Zasada waloryzacji świadczeń pieniężnych (art. 358 (1) k.c.) - cd.

§ 4. Z żądaniem zmiany wysokości lub sposobu spełnienia świadczenia pieniężnego nie może wystąpić strona prowadząca przedsiębiorstwo, jeżeli świadczenie pozostaje w związku z prowadzeniem tego przedsiębiorstwa.

Umowy

Zasada waloryzacji świadczeń pieniężnych

(art. 358(1) § 5 k.c.) - cd.

UWAGA : Przepisy dotyczące waloryzacji świadczeń
pieniężnych nie uchybiają przepisom regulującym
wysokość cen i innych świadczeń pieniężnych (tzn.
ustawy o cenach).

Umowy

Podstawowe reguły związane z wykonaniem umów:

- 1) ogólne warunki, regulaminy umów,
- 2) wзыск,
- 3) zadatek,
- 4) umowne prawo odstąpienia.

Umowy

Ogólne warunki, regulaminy umów.

Art. 385. § 1. Ogólne warunki umów, wzory umów lub regulaminy wydawane przez stronę upoważnioną do tego przez właściwe przepisy i w ich granicach wiążą drugą stronę, jeżeli zostały jej doręczone przy zawarciu umowy. W razie gdy posługiwanie się nimi jest w stosunkach danego rodzaju zwyczajowo przyjęte, wiążą one także wtedy, gdy druga strona mogła z łatwością dowiedzieć się o ich treści.

Umowy

Ogólne warunki, regulaminy umów - cd.

§ 2. Inne ogólne warunki umów, wzory umów czy regulaminy wiążą drugą stronę tylko wtedy, gdy znając ich treść wyraziła zgodę na włączenie ich do treści umowy.

§ 3. Ogólne warunki, wzory umów czy regulaminy wydane w czasie trwania stosunku prawnego o charakterze ciągłym wiążą stronę, jeżeli zostały zachowane przepisy paragrafów poprzedzających, a strona nie wypowiedziała umowy w najbliższym terminie wypowiedzenia.

Umowy

Ogólne warunki, regulaminy umów - cd.

Art. 385(1). W razie sprzeczności treści umowy z ogólnymi warunkami umów, wzorem umowy lub regulaminem, strony są związane umową.

Umowy

Ogólne warunki, regulaminy umów - cd.

Art. 385(2). § 1. Jeżeli ogólne warunki umów, wzór umowy lub regulamin zastrzegają dla strony, która je zastosowała, rażąco nieuzasadnione korzyści, druga strona może wystąpić do sądu o uznanie ich zastosowania za bezskuteczne. Jednakże nie może to nastąpić po upływie miesiąca od wykonania umowy.

§ 2. Uprawnienie, o którym mowa w paragrafie poprzedzającym, nie służy stronie, która zawarła umowę w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej.

Umowy

Wyzysk.

Art. 388. § 1. Jeżeli jedna ze stron, wyzyskując przymusowe położenie, niedołęstwo lub niedoświadczanie drugiej strony, w zamian za swoje świadczenie przyjmuje albo zastrzega dla siebie lub dla osoby trzeciej świadczenie, którego wartość w chwili zawarcia umowy przewyższa w rażącym stopniu jej własnego świadczenia, druga strona może żądać zmniejszenia swego świadczenia lub zwiększenia należnego jej świadczenia, a w wypadku gdy jedno i drugie byłoby nadmiernie utrudnione, może ona żądać unieważnienia umowy.

Umowy

Zadatek.

Art. 394. § 1. W braku odmiennego zastrzeżenia umownego albo zwyczaju zadatek dany przy zawarciu umowy ma to znaczenie, że w razie niewykonania umowy przez jedną ze stron druga strona może bez wyznaczenia terminu dodatkowego od umowy odstąpić i otrzymany zadatek zachować, a jeżeli sama go dała, może żądać sumy dwukrotnie wyższej.

Umowy

Zadatek - cd.

§ 2. W razie wykonania umowy zadatek ulega zaliczeniu na poczet świadczenia strony, która go dała; jeżeli zaliczenie nie jest możliwe, zadatek ulega zwrotowi.

§ 3. W razie rozwiązania umowy zadatek powinien być zwrócony, a obowiązek zapłaty sumy dwukrotnie wyższej odpada. To samo dotyczy wypadku, gdy niewykonanie umowy nastąpiło wskutek okoliczności, za które żadna ze stron nie ponosi odpowiedzialności albo za które ponoszą odpowiedzialność obie strony.

Umowy

Umowne prawo odstąpienia.

Art. 395. § 1. Można zastrzec, że jednej lub obu stronom przysługiwać będzie w ciągu oznaczonego terminu prawo odstąpienia od umowy. Prawo to wykonywa się przez oświadczenie złożone drugiej stronie.

§ 2. W razie wykonania prawa odstąpienia umowa uważana jest za nie zawartą. To, co strony już świadczyły, ulega zwrotowi w stanie niezmienionym, chyba że zmiana była konieczna w granicach zwykłego zarządu. Za świadczone usługi oraz za korzystanie z rzeczy należy się drugiej stronie odpowiednio wynagrodzenie.

Umowy

Wykonanie zobowiązania.

Każde zobowiązanie powinno zostać wykonane zgodnie ze swoją treścią i w sposób odpowiadający jego celowi społeczno-gospodarczemu oraz zasadom współżycia społecznego, a jeżeli istnieją w tym zakresie ustalone zwyczaje - także w sposób odpowiadający tym zwyczajom. Dłużnik zawsze powinien mieć na uwadze uzasadniony interes wierzyciela i starać się wykonać zobowiązanie w ten sposób, by interes wierzyciela został zaspokojony. W taki sam sposób powinien współdziałać przy wykonaniu zobowiązania wierzyciel (art. 354 k.c.).

Umowy

Wykonanie zobowiązania.

Prawodawca przewiduje, że niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania przez dłużnika powoduje powstanie kilku skutków, a w szczególności:

- powstanie odpowiedzialności odszkodowawczej,
- możliwość dokonania przez wierzyciela na koszt dłużnika zakupu takiej samej ilości takich samych rzeczy lub możliwość żądania od dłużnika zapłaty ich wartości,
- możliwość wykonania zastępczego na koszt dłużnika,
- możliwość odstąpienia od umowy,
- wygaśnięcie zobowiązania

Umowy

BIBLIOGRAFIA

W. Czachórski : „Zobowiązania. Zarys wykładu”, LexisNexis

„System prawa cywilnego. Zobowiązania”, pod redakcją W. Czachórskiego, PWN